

Sp.

245. Tillaga til þingsályktunar

[137. mál]

um áætlun um þörf atvinnuveganna fyrir tæknimenntað fólk.

Flm.: Páll Þorsteinsson, Björn Fr. Björnsson, Sigurvin Einarsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta gera nákvæma athugun á þörf atvinnuvega landsins fyrir tæknimenntað fólk og áætlun, þar sem m. a. komi fram þessi atriði:

1. Þörf atvinnuvega landsins fyrir raunvísindamenn, verkfræðinga, tæknifræðinga og iðnfræðinga á næstu 10 árum.
2. Áætlað framboð slíkra manna á sama tímabili.
3. Skrá um fjölgun slíkra sérfræðinga hér á landi á síðustu 10 árum og um það, hve margir tæknimenntaðir Íslendingar starfa erlendis.
4. Samanburður við svipaðar áætlanir, sem gerðar hafa verið í nágrannalöndunum. Athugun þessari og áætlun skal lokið, áður en næsta reglulegt Alþingi kemur saman.

Greinargerð.

Sú öld, sem við lifum á, hefur verið kennd við tækni og vísindi og það með miklum rétti. Framfarir allar hafa orðið stórkostlegri á undanförunum árum en dæmi voru áður til, og hraði þessarar þróunar verður stöðugt meiri. Allar eiga þessar framfarir að meira eða minna leyti rætur sínar að rekja til nýrra uppgötvana og alls konar framfara á sviði tækni og vísinda. Þjóðirnar hafa gert sér grein fyrir þessu, og er nú alls staðar kappkostað að tryggja sem best grundvöll tæknilegra framfara, en þar má fyrst telja tækni- og raunvísindamenntun hvers konar, og tekið tillit til þess í skólakerfinu allt frá barnaskólum upp í háskóla.

Þróunin á þessu sviði hér á landi hefur valdið mörgum áhyggjum. Nauðsynlegt er að gera sér grein fyrir þörf landsins fyrir tæknimenntað fólk, og í þeim tilgangi er þingsályktunartillaga þessi flutt. Sú athugun, sem hér er lagt til að gerð verði, getur einnig orðið til leiðbeiningar við heildarendurskoðun skólakerfisins. Lagt er til, að athugun þessari sé flýtt og það leitt í ljós sem fyrst, hvaða breytinga er þörf, því að nauðsynleg lagfæring á þessum sviðum tekur mjög langan tíma vegna margra ára undirbúningsmenntunar og þjálfunar tæknifróðra manna.

Ástæða er til að ætla, að framboð tæknimenntaðra manna hér á landi hafi ekki aukizt eins og eðlilegt og nauðsynlegt verður að telja.

Sem dæmi má nefna, að meðlimir í Verkfræðingafélagi Íslands voru 284 árið 1959, en þar af störfuðu 24 erlendis, eða 8.5% verkfræðinga. Árið 1962 voru meðlimir í Verkfræðingafélaginu 315, en þá störfuðu 40 þeirra erlendis, eða 12.7% meðlima í Verkfræðingafélaginu. Þar sem allir starfandi verkfræðingar hér á landi munu vera meðlimir í Verkfræðingafélagi Íslands, kemur í ljós, að starfandi verkfræðingum hér á landi hefur aðeins fjölgað um 15 frá 1959 til 1962. Er þetta aðeins um 5.8% aukning á þriggja ára tímabili, eða minna en 2% á ári, og því jafnframt heldur minni aukning en fólksfjölgunin í landinu. Er augljóst, að við svo búið má ekki sitja.

Flutningsmenn hafa einnig aflað sér upplýsinga um fjölda tæknifræðinga og iðnfræðinga hér á landi. Í ljós kemur, að hér á landi munu nú aðeins vera starfandi u. þ. b. 100 tæknifræðingar og varla fleiri en 20 iðnfræðingar, eða sem svarar til eins móti hverjum þremur verkfræðingum.

Af því, sem hér hefur verið talið, má telja víst, að nauðsynlegt sé að gera ráðstafanir til úrbóta hið bráðasta.

Í flestum löndum Evrópu og í Norður-Ameríku, að minnsta kosti, hafa verið gerðar afar ýtarlegar athuganir á framboði og þörf tæknimenntaðra manna, eins og hér er lagt til að gert verði. T. d. hafa öll Norðurlöndin gert slíka könnun og birt

um niðurstöðurnar ýtarlegar skýrslur, m. a. í samvinnu við Efnahags- og framfarastofnun Evrópu, en sú stofnun hefur lagt sérstaka áherzlu á slíkar athuganir.

Sem dæmi má nefna skýrslu, sem gefin var út í Noregi árið 1960 af hinu Norska rannsóknaráði vísinda og tækni (Norges Teknisk Naturvetenskapelige Forskningsråd) og nefnist: Þörfin fyrir verkfræðinga og tæknifræðinga 1965—1970. Þar má m. a. sjá, að fjöldi verkfræðinga í Noregi var 7045 árið 1958, eða um 0.2% af fólksfjölda. Hér á landi var fjöldi verkfræðinga það ár um 0.15% af fólksfjölda. En auk þess hefur verkfræðingum fjölgað á undanförunum árum í Noregi um 4.5% á ári. Enn athyglisverðara er þó, að fjöldi tæknifræðinga var talinn vera 13955 árið 1958, og er það, þótt miðað sé við fólksfjölda, margfalt meira slíkra manna en hér starfar. Tæknifræðingum hefur fjölgað um 7.8% á ári í Noregi. Í skýrslu þessari er komið að þeirri niðurstöðu, að nauðsynlegt verði nálægt því að tvöfalda fjölda tæknifræðinga og verkfræðinga í norsku atvinnulífi á 10 ára tímabilinu frá 1960 til 1970. Sérstaklega er lögð áherzla á, að fjölga beri tæknifræðingum, enda mun það vera orðin viðurkennd regla víðast, að þörf sé tveggja til þriggja tækni- og iðnfræðinga fyrir hvern verkfræðing. Má öllum vera augljóst af þeim upplýsingum, sem áður greinir um fjölda tækni- og iðnfræðinga hér á landi, hve langt Íslendingar eru frá þessu marki.

Þess má einnig geta, að í Bandaríkjunum voru starfandi árið 1960 840 þús. verkfræðingar, 425 þús. vísindamenn og 875 þús. tæknifræðingar. Þetta mundi samsvara nokkurn veginn 840 verkfræðingum, 435 vísindamönnum og 875 tæknifræðingum starfandi hér á landi. Fjöldi vísindamanna, verkfræðinga og tæknifræðinga var því um 1.2% af íbúafjölda í Bandaríkjunum árið 1960, eða miðað við íbúafjölda líklega a. m. k. 5 sinnum meira hlutfallslega en hjá okkur Íslendingum. Þess má geta, að fjöldi slíkra manna þar mun aukast upp í nálægt 2% af íbúafjölda árið 1970.

Af þeim fáu dæmum, sem hér hafa verið tekin, virðist augljóst, að þörf sé skjótra aðgerða, ef okkur Íslendingum á að takast að vera nokkurn veginn sjálfum okkur nógir um starfsmenn á sviði tækni og vísinda í framtíðinni, en það má telja eitt af grundvallaratriðum til framfara og á að vera metnaðarmál sjálfstæðrar þjóðar. Er því lögð á það áherzla, að athugun þeirri, sem hér um ræðir, verði hraðað. Virðist rétt að fela einhverri ríkisstofnun að annast verk þetta, eins og t. d. rannsóknaráði ríkisins. Erlendis hafa skyldar stofnanir einmitt unnið svipuð verk og minnzt hefur verið á hér að framan, enda verður að telja framboð og starf tæknifróðra manna náskýlt þróun vísinda í landinu.